

STANOVISKO VLÁDY

k návrhu poslanců Jana Farského, Lukáše Černožského, Víta Rakušana a dalších na vydání zákona o změně sídel některých státních úřadů (sněmovní tisk č. 1074)

Vláda na své schůzi dne 30. listopadu 2020 projednala a posoudila návrh zákona o změně sídel některých státních úřadů a zaujala k němu **nesouhlasné stanovisko**, a to zejména z těchto důvodů:

1. Vláda předně připomíná, že v rámci tohoto volebního období Poslanecké sněmovny se jedná již o druhý návrh, jehož ambicí je přesun sídel vybraných státních úřadů z Prahy do jiných regionů. Nelze však konstatovat, že by byla nyní posuzovaná poslanecká iniciativa zdařilejší a propracovanější, neboť valnou většinu výhrad uplatněných vládou v roce 2018 ke sněmovnímu tisku č. 313 v rámci jejího nesouhlasného stanoviska lze vztáhnout i k nyní předkládanému poslaneckému návrhu zákona.
2. Vláda opětovně upozorňuje na to, že nelze opominout ani ústavněprávní hledisko navržené změny. V souladu s čl. 13 Ústavy České republiky je Praha hlavním městem České republiky. Ačkoliv právní názory ohledně významu institutu hlavního města a jeho právní závaznosti se různí, panuje shoda na tom, že ústavodárce deklarováním Prahy jako hlavního města vyjádřil vůli, aby obecně v tomto městě mimo jiné sídlily ústřední orgány moci výkonné, resp. orgány s celostátní působností, neboť takový stav je právě s ohledem na status hlavního města bez dalšího předpokládán jak z pohledu zahraničního, tak tuzemského. To samozřejmě neznamená, že žádný ústřední, resp. celostátní orgán moci výkonné nesmí sídlit mimo hlavní město (a ostatně již dnes lze nalézt v tomto ohledu určité příklady), nicméně takové řešení by mělo být chápáno spíše jako výslovně stanovená výjimka z obecného pravidla, která bude opřena o specifické důvody zejména vyplývající z charakteru či geografického zacílení činnosti určitého orgánu. Systematické umístění ústředních správních úřadů, resp. orgánů moci výkonné s celostátní působností tak, aby se jejich většina či podstatná část nacházela mimo hlavní město, by status hlavního města do značné míry materiálně vyprazdňovalo či podstatně oslabovalo. Navržený hromadný přesun 15 ústředních správních úřadů, resp. správních úřadů s celostátní působností mimo hlavní město přesahuje rámec dílčích řešení vyvěrajících ze specifických potřeb jednotlivých orgánů a jimi

spravovaných agend, ale jeví se spíše jako politická snaha o částečné materiální popření statusu Prahy jako hlavního města, v jejímž kontextu je skutečná optimalizace výkonu veřejné moci fakticky vnímána jako podružný faktor. Z uvedeného vyplývá, že navržené řešení nepochybně má významný ústavněprávní rozměr, který však v odůvodnění materiálu není akcentován ani objektivně zhodnocen.

3. Dále vláda opakovaně konstatuje, že předložený poslanecký návrh zákona postrádá jakoukoliv hlubší analýzu dopadů navrhovaného přesunu sídel některých státních úřadů a jiných institucí z hlavního města Prahy do jiných regionů České republiky, na základě níž by bylo možno zhodnotit opodstatněnost a legitimitu takového záměru. Podle názoru vlády by realizace navrhované právní úpravy vedla k vynaložení značných jednorázových nákladů potřebných k přesunu technického zabezpečení, stěhování státních zaměstnanců nebo ostatních zaměstnanců těchto úřadů a institucí a nevyhnutelně i k nákladům spojeným s ukončováním pracovních a služebních poměrů. Důvodová zpráva však operuje pouze s finanční úsporou, která je jednak nepodložená konkrétními zdroji, ale především ji nelze legitimně očekávat. Z důvodové zprávy není dále například zřejmé, zda se pro realizaci záměru navrhovaného zákona předpokládá výstavba nových budov, případně se očekává, že dojde k přemístění sídel úřadů do již existujících budov. V případě, že by měla být sídla úřadů přemístěna do již existujících budov, postrádá vláda provedení screeningu dostupných a z hlediska účelu odpovídajících staveb v příslušném krajském městě, a to například i v návaznosti na to, zda se jedná o budovy ve vlastnictví státu nebo jiných osob, které by bylo nutné koupit nebo je získat k nájmu. Bez ohledu na to, zda se předpokládá výstavba nových budov nebo přemístění do stávajících budov, by měly být rovněž provedeny kvalifikované odhady finanční náročnosti těchto řešení. Prvotní investice přitom může být značná, a proto nelze podle názoru vlády bez podrobnější analýzy dojít k závěrům předkladatelů, že návrh zákona má „pozitivní finanční dopad na státní rozpočet“ a „vyřeší problém se stavbou finančně náročné úřednické čtvrti v Letňanech“. Tyto závěry považuje vláda za zcela nepodložené.
4. Podle mínění vlády nejsou samotné návrhy přesunu sídel vybraných úřadů a institucí patřičně odůvodněny, jeví se jako nahodile navržené a místy i jako zcela kontraproduktivní k předkladateli uváděným cílům návrhu. Panují také pochybnosti o tom, zda v rámci jednotlivých měst, kam mají být sídla přemístěna, disponují pro umístění nového sídla některého úřadu či jiné instituce dostatečným a vhodným zázemím, a to jak co do vhodných budov, tak co do potenciálu kvalifikovaných zaměstnanců. Ačkoliv předkladatelé navrhuji nabytí účinnosti zákona až k 1. lednu 2027 s odůvodněním, aby „byl dán úřadům i jejich zaměstnancům dostatek času se na změnu

sídla připravit“, lze vyjádřit pochybnosti, zda z pohledu zaměstnanců bude vůbec dostatek vůle k akceptování změny sídla úřadu, tj. místa jejich pracoviště či služebního působiště. Jejich přemístění do jiné části České republiky (mnohdy až o stovky kilometrů) by pravděpodobně u značné části zaměstnanců úřadů předpokládalo jejich přestěhování, k čemuž z osobních, rodinných, ale ani finančních důvodů nemusí být naklonění. Případný přesun stávajících zaměstnanců do regionů by pak naopak mohl mít i negativní sociální dopady, především pak v oblasti rodinného života těchto osob, s nimiž předkladatelé vůbec nekalkulují.

5. Vláda se rovněž stále domnívá, že praktická realizace předkládaného návrhu by vedla k územní roztříštěnosti úřadů a ke zhoršení podmínek výkonu státní správy z důvodu komplikované možnosti koordinace činností v rámci některých resortů i mimo ně. Příkladem lze zmínit Technologickou agenturu České republiky, která velmi intenzivně jedná s ústředními správními orgány zodpovědnými za výzkum a inovace, které sídlí v Praze, s velkým množstvím příjemců grantů z celé republiky, s podobně zaměřenými agenturami zahraničními i s orgány Evropské unie. Navzdory pokroku v dálkové elektronické komunikaci mnohá tato jednání z povahy své věci vyžadují projednání osobní, a to jak s příjemci podpory, tak s nezávislými hodnotiteli projektů. Dopravní infrastruktura v České republice dosud bohužel neumožňuje rychlé efektivní spojení Liberce s ostatními centry výzkumu např. v Ostravě, Brně a Olomouci. Liberec rovněž nemá letiště pro mezinárodní linky. Z uvedených důvodů by přesun sídla Technologické agentury do Liberce citelně poškodil operabilitu této instituce a tím i české výzkumné a inovační subjekty, které jsou příjemci grantů od této agentury.
6. Jako další praktický příklad nelogičnosti a nepromyšlenosti navrhované právní úpravy vláda uvádí skutečnost, že centrála Českého statistického úřadu, kterou se navrhuje přesunout z Prahy do Českých Budějovic, sídlí od roku 2004 v nové budově, která byla pro potřeby tohoto úřadu postavena v tehdejší pořizovací ceně 809 mil. Kč. Během let došlo k dodatečnému zhodnocení budovy o téměř 27 mil. Kč. V roce 2020 byla i za účelem snížení energetické náročnosti budovy v souladu se závazky ze směrnice Evropského parlamentu a Rady EU schválena podpora na „Energeticky úsporný projekt renovace administrativní budovy ústředí ČSÚ v Praze“ v hodnotě cca 200 mil. Kč. V současné době má Český statistický úřad připraveno zadávací řízení pro výběr dodavatele rekonstrukce.
7. Závěrem vláda konstatuje, že poslanecký návrh zákona nelze označit za zdařilý ani ve vztahu k legislativně-technickému zpracování, které neodpovídá všeobecně přijímaným pravidlům.